

Inspectie Landbouwonderwijs opgeheven

Het wachten is op de handtekening

Jaren van discussie gingen er aan vooraf, maar nu is het eindelijk zover: de Inspectie Landbouwonderwijs en Kennisprogramma's gaat op in de Inspectie voor het Onderwijs. Het

laatste landbouwonderwijsverslag wordt gepresenteerd, samen met een terugblik op twaalf jaar landbouwonderwijsinspectie. "De Inspectie kan prima voor twee ministeries werken, omdat je onafhankelijk bent. Als je maar mensen hebt die verstand hebben van het groene onderwijs."

FOTO: MARIJKE VAN KERKHOVEN

De Inspectie Landbouwonderwijs en Kennisprogramma's (LOK) is gevestigd in de St. Jaboosstraat in Utrecht. Tien minuutjes lopen van het Centraal Station. Martien de Vries is er sinds 1998 Hoofd Inspectie. Hij heeft tien medewerkers. Deze middag gaan alle aanwezige medewerkers op de foto: voor het laatst de Inspectie LOK in Groen Onderwijs. Het Landbouwonderwijsverslag 2002 is het laatste dat de Inspectie presenteert. Daarnaast wordt als afscheid een boekje gepresenteerd, een terugblik op twaalf jaar landbouwonderwijsinspectie. Het heet 'Worsteling met kwaliteit'. Alle activiteiten van de inspectie zullen rond 1 juli zijn afgerond, of waar nodig juist opgestart. "Ik ben daar trots op", zegt Martien de Vries, om te vervolgen: "het merendeel van de inspectie-medewerkers ziet de kwaliteitsvoordelen van het opgaan in de Onderwijsinspectie in. En daarvoor bestaan we uiteindelijk: om die kwaliteit te leveren."

Kommervolle periode

De Inspectie LOK houdt dus op te bestaan en gaat op in het grote apparaat van de Inspectie voor het Onderwijs. Twaalf jaar heeft de Inspectie LOK bestaan, daarvoor was er sprake van regionale inspecties voor het landbouwonderwijs. De inspectie was destijds sterker verweven met het beleid. Zij adviseerden bijvoorbeeld over de toekenning van niet-normatieve middelen. Omdat er nog veel rijksscholen waren, was de inspectie ook de vertegenwoordiger van de Minister als het bevoegd gezag. De inspectie was sterk betrokken bij de benoeming van directeurs van de rijksscholen. Kwaliteit werd vooral administratief gemeten: is het in orde met de bevoegdheid van de docenten? Voldoen de lesroosters wel aan de minimumrentabellen, die zelfs in het hooft zeer gedetailleerd waren voorgescreven. Rond 1990 kwam er aandacht voor het feit dat een inspectie juist onafhankelijk moet zijn van het beleid. Die onafhankelijkheid

werd onderstreept door concentratie in Utrecht, die rond 1992 plaatsvond. De periode van reorganisatie die volgde was kormmervol, volgens De Vries. "Veel taken vielen weg en voor het meten van de kwaliteit bestond nog niet veel instrumentarium. Mijn voorgangers Kees Boer en Frits Dingemans hebben dat op moeten bouwen."

Formele overheveling

Toen De Vries in 1998 Hoofd Inspectie werd, was de discussie over het bestaan van de landbouwonderwijsinspectie naast de Onderwijsinspectie weer opnieuw opgelaid. De commissie Biesheuvel had in 1993 in het rapport 'Schering en Inslag' aangegeven dat als het ministerie van LNV verantwoordelijk bleef voor het onderwijs,

Onderwijsinspectie werd in de loop der jaren al stevig samengewerkt: op het gebied van de basisvorming, de kwaliteitskaart en bijvoorbeeld de visitaties in het hoger onderwijs. Nu gaat het van samenwerking naar formele overheveling. De Vries: "Omdat we dan beter kunnen garanderen dat we ons werk blijvend goed kunnen doen."

Weerbarstigheid

Alles bij elkaar kun je je afvragen waarom die overheveling zo lang heeft moeten duren. "Gebrek aan besluitvaardigheid", vindt De Vries. "Natuurlijk is het niet makkelijk om vorm te geven aan het feit dat je wel verantwoordelijk bent maar toch taken naar een ander overhevelt. Daar zijn uitvoering studies naar

"Samenwerking buiten de grenzen van het groene onderwijs is essentieel. Wat dat betreft kun je beter wegblijven bij LNV, de regelingen bieden daar vaak weinig ruimte voor"

zij dat ook voor de Inspectie moest zijn. De Inspectie Landbouwonderwijs werd verrijkt met nieuwe taken en ging vanaf 1994 Inspectie Landbouwonderwijs en Kennisprogramma's heten. Ook ontstond in die tijd het idee om de inspectie weer naar Den Haag te verhuizen. Daar bood de inspectie flink weerstand tegen en die discussie werd in het voordeel van Utrecht beslist. Juist de afstand tot het ministerie garandeerde de onafhankelijkheid en geen enkele plaats zo centraal voor de rondreizende inspecteurs als Utrecht. 'En toen bestonden ze nog lang en gelukkig', was er echter niet bij. Met nog maar 8,5 formatieplaats was het niet meer mogelijk de taken verantwoord uit te voeren, stelt De Vries. "We moesten wel aansluiting zoeken bij de Onderwijsinspectie." Met die

gedaan en daar is een duidelijke afspraak uitgekomen. LNV zal verantwoordelijkheid voor het toezicht blijven uitoefenen door onder andere instemming met het werkplan en eigen opdrachten. Bovendien zal er een herkenbaar eigen verslag geschreven worden. De handtekeningen onder het convenant staan er echter nog steeds niet. Dat had al lang gebeurd moeten zijn, dat is toch gek als je er al twee jaar over praat." Een oorzaak daarvan zit aan twee kanten, denkt De Vries. De weerbarstigheid van de bureaucratie waardoor de goede garanties die geschapen zijn niet in de voorziene tijd zijn afgerond, en de weerstand in de politiek. "De gedachte is toch: is dit de eerste dominosteen die omvalt? Daar hikt men tegenaan. Een CDA-minister zou daar toch weer

anders over kunnen denken dan zijn voorganger Brinkhorst." De onzekerheid over de functies die de medewerkers in een toekomstige organisatie gaan vervullen, heeft ook remmend gewerkt, volgens De Vries. "Mensen gaan dan aarzelen, bezwaren maken, en daar is, naar mijn mening, niet altijd rekening mee gehouden." De Vries is zelf niet bang voor een overgang naar het ministerie van OCenW: "De Onderwijsinspectie kan prima voor twee ministers werken, juist omdat je onafhankelijk bent. Als je maar mensen hebt die verstand hebben van het groene onderwijs."

Wegblijven

De Vries denkt niet dat het overgaan naar de Onderwijsinspectie leidt tot een domino-effect in het groene onderwijs: vallende stenen richting het Ministerie van OCenW. Wel denkt hij dat de liefde van het groene onderwijs voor LNV maar van één kant komt: de kant van de instellingen. "En het is de vraag of die instellingen er zelf wel verstandig aan doen zich uitsluitend op het groene domein te richten." Samenwerking van instellingen buiten de grenzen van het groene onderwijs vindt De Vries essentieel omdat het onderwijs te klein is om zelfstandig in stand te houden. "Wat dat betreft kun je beter wegblijven bij LNV, de regelingen bieden vaak weinig ruimte voor samenwerking over de grenzen." De bekostigingssystematiek leidt volgens De Vries evenmin tot een warme verhouding tussen de instellingen en LNV. "Er wordt feitelijk niet gelijk bekostigd en daarnaast wordt de bekostiging elke keer minder." Faciliteiten en outillage in het groene onderwijs worden dan ook in het laatste Landbouwonderwijsverslag als een belangrijke tekortkoming gezien. In het verslag bekritiseert de Inspectie ook de wijze waarop de VIA-regeling was opgezet en uitgevoerd en dat geldt ook voor de vervangende Kaderregeling. De Vries: "Het is te klein, eenmalig en het geeft te weinig mogelijkheden inhoudelijke veranderingen te verbinden met onderwijskundige vernieuwingen. Dat geldt zowel voor het vmbo als het mbo." De Vries vindt het vooral moeilijk te accepteren dat het de afgelopen jaren regelmatig is gebeurd dat onderwijsmidde-

len gebruikt werden voor de oplossing voor andere problemen binnen LNV: "Hoe kun je nu als aoc een beleid voor innovatie ontwikkelen?" Een onbetrouwbare overheid wil De Vries het nog net niet noemen, "maar voor instellingen is die overheid wel inconsistent."

Vuist

Als onafhankelijke Inspectie kun je een spanningsvolle relatie hebben met de overheid, vindt De Vries. "Je mag prikkels geven om na te denken. Ik vind dat we dat ook gedaan hebben. Merkwaaarderwijs leidde dat eerder tot steun in de Tweede Kamer dan tot steun bij DWK. Je verwacht dat een krachtige directie DWK met de politiek een vuist maakt voor een sterk landbouwkennissysteem. In de praktijk vroegen Kamerleden er steeds aandacht voor, die floten het Ministerie terug voor meer aandacht voor het onderwijs!"

Gebrekkige outillage

Ook in het Landbouwonderwijsverslag 2002 worden de verschillende schooltypen weer tegen het licht gehouden. Uiteraard zijn er ook bij alle schooltypen punten van kritiek. In het vmbo valt het didactisch klimaat wel eens tegen, de toepassing van ict is nog onder de maat en de Inspectie constateert, zoals gezegd, gebrekkige outillage. De Vries haast zich te zeggen dat driekwart van de docenten in het vmbo wel degelijk in staat is de lessen leuk en boeiend te maken. Een kwart slaagt er echter niet in de leerlingen voldoende uit te dagen en bij de lessen te betrekken. Zelfstandig leren wordt nogal eens vertaald naar: ga maar aan het werk en steek je vinger maar op als je een vraag hebt. De Vries: "Ik heb daar wel begrip voor, want de randvoorwaarden zijn vaak zo lastig dat men geen tijd heeft om na te denken hoe je een les leuk maakt. Dan kom je vanzelf weer op het gebrek aan faciliteiten, het gebrek aan geld. Dat geldt ook voor de toepassing van ict. Het ontbreekt regelmatig aan goede ondersteuning, of aan goede kennis van de mogelijkheden van de toepassing van ict-leermiddelen."

Meer bureaucratie

Op het mbo moet volgens de Inspectie meer aandacht gegeven worden aan een betere aansluiting met het hbo. Er zijn goede voorbeelden, vindt de Inspectie, maar doorgaans worden leerlingen te weinig gemotiveerd om door te stromen naar het hbo. Veel leerlingen zouden daarvan kunnen profiteren, licht De Vries toe, "maar dan is er wel een efficiënte leerroute nodig." Ook over de examinering is de Inspectie nog niet tevreden, alhoewel zij tegelijkertijd vindt dat Lexin met de instellingen al goede resultaten heeft bereikt. "Er is al meer besef over de verantwoordelijkheid omtrent toetsing en dekking van de eindtermen." De Vries is echter bang dat de komst van het KCE (Kwaliteitscentrum Examens) leidt tot meer bureaucratie en van instellingen een verdedigingsbolwerk maakt. Hij is sowieso bezorgd over de toename van de bureaucratie in het onderwijs. "Er zou meer geld naar de uitvoerders moeten gaan in plaats van naar de controleurs."

Kritisch optimistisch

Zorgen zijn er zowel op mbo, hbo en universitair niveau over de terugloop van het aantal studenten en leerlingen. Samenwerking met andere opleidingen zijn noodzakelijk om voldoende kritische massa te bieden, denkt De Vries Samenwerking over de grenzen van het groene terrein acht hij dan ook heel zinvol en aansluiting bij het ministerie van OCenW is daarom ook goed denkbaar: "Er is een enorme worsteling om geld. Scholen moeten veel energie steken om gelijk bekostigd te worden. Bovendien zal samenwerking met instellingen buiten het groene onderwijs veel meer automatisch plaats kunnen vinden." En zo zijn we beland bij de laatste opmerkingen van een Inspectie die graag herinnerd wil worden als stimulerend en kritisch optimistisch. Een Inspectie LOK die zich in het afscheidboekje afvraagt of het onderwijs er anders uit zou hebben gezien als er met haar uitspraken meer gedaan was.... ☺

Marijke van Kerkhoven